

*М. А. ГАРМАШ, студентка
(Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ)*

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 8, с. 310–312

Одним з пайважливіших індикаторів стану економіки є структура і обсяг інвестицій. Тому першочергове завдання економіки України — сформулювати сприятливий інвестиційний клімат, залучити як внутрішні, так і зовнішні джерела фінансових ресурсів з метою вирішення економічних і соціальних питань.

Складна ситуація, в якій нині перебуває Україна, невисокий рейтинг нашої держави на міжнародних ринках капіталу висувають підвищені вимоги до оцінки реальних можливостей суб'єктів господарської діяльності, ефективного використання інвестицій, реалізації ресурсного потенціалу.

Відновлення в Україні нормального інвестиційного процесу нині належить до основних завдань стабілізації економіки. У свою чергу рівень інвестиційної активності залежить від економічного становища в державі, якості функціонування фінансово-кредитної системи, прибутковості підприємств та організацій, насамперед виробничих, прибуткової політики бюджетів усіх рівнів і прибутків населення.

Економіка України відчуває гостру потребу в нових інвестиціях. Загальна потреба в інвестиціях, на думку експертів, перевищує 530 млрд грн. У 2001 р. певні позитивні зміни вже відбулися.

Так, обсяги інвестицій в основний капітал збільшились на 17 % і становили близько 23 млрд грн. Але основним їх джерелом залишаються власні кошти підприємств. Їх частка становить 66 %. Ще близько 11 % — кошти державного та місцевих бюджетів, 2,7 % — кредити банків. Таким чином, на прямі та портфельні зовнішні недержавні інвестиції припадає близько 20 %, або приблизно 4,5 млрд грн. Це дуже малі цифри для економіки, балансова вартість основних фондів якої перевищує 850 млрд грн.

Обсяги прямих іноземних інвестицій у 2001 р. становили 531 млн дол., що на 10 % менше, ніж у 2000 р. Загалом за 10 років незалежності обсяги прямих іноземних інвестицій не перевищували 5 млрд дол., або 86 дол. на особу.

Ще гірше становище з портфельними іноземними інвестиціями. Протягом 2000–2001 рр. спостерігалось від'ємне сальдо між їх вкладанням в економіку України і видобуванням. І воно має тенденцію до зростання. Усе це відбувається в умовах одного з найвищих темпів зростання промислового та сільськогосподарського виробництва, валового внутрішнього продукту, низької інфляції та стабільного вже протягом кількох років курсу національної валюти.

Усе це свідчить про глибокі корені проблем, що формують інвестиційний клімат в Україні, проблем не тільки в державній політиці, а й у діях усіх суб'єктів інвестиційного процесу, що створюють несприятливий клімат.

Проблеми макроекономічного характеру — стагнація економіки, високий рівень інфляції, періодичні фінансові кризи — тривалий час зосереджували основну увагу держави на вирішенні передусім цих проблем та не давали можливості зосередитись на мікрорівні, зокрема на такій важливій проблемі, як корпоративне управління. Платою за це стала низька культура в корпоративних відносинах, що негативно позначилось не тільки на інвестиційному кліматі, а й на потенційній міцності економіки загалом, постаючи реальною загрозою уповільнення темпів її розвитку.

Корені основних проблем корпоративного управління полягають насамперед у механізмах роздержавлення власності, правовій базі, судопроводження, національному менталітеті, ролі дирек-

торського корпусу, рівні підготовки учасників процесу.

Нагадаємо, що в середині 90-х років ХХ ст. для прискорення роздержавлення власності, формування багатоукладної економіки державі довелося зробити безпрецедентний крок — швидко перетворити основну кількість великих і середніх підприємств країни, що підлягали приватизації, в акціонерні товариства. Зроблено це було в умовах слабкого правового та кадрового забезпечення. Нині як наслідок функціонує недержавний сектор, що не тільки дає в сумі із змішаною власністю близько 70 % ВВП, а й працює ефективніше, ніж державний сектор. Наслідком цього й стала низька культура корпоративного управління, що так лякає інвесторів.

Протиприродний засіб створення близько 20 тисяч акціонерних товариств, коли вони мали готовий капітал діючих підприємств і не пройшли тернистим шляхом розвитку на фінансовому ринку, поряд з іншими факторами породив низку проблем у діяльності господарських товариств, з якими ми стикаємося.

Без зусиль отримавши капітал, створений працею кількох поколінь, нові власники і менеджмент підприємств не навчилися цінувати довіру інвесторів й не мають до них тієї поваги, що існує на Заході, де акціонерні товариства створювались інвесторами з нуля. Нині це виявляється на практиці, у тому числі в діях керівників акціонерних товариств, створених на базі державних підприємств, і з нуля — приватними власниками.

У складному стані перебувають не тільки акціонерні товариства, а й самі акціонери, особливо пересічні громадяни — учасники цього процесу. А таких понад 17 млн осіб. Більшість з них не залучаються до управління акціонерними товариствами, не отримують дивідендів на свої акції і навіть не можуть у відсутності вторинного ринку продати цінні папери.

Незалежно від національних особливостей вітчизняної економіки в основу корпоративних відносин слід було б закласти такі загальноприйняті у світовій практиці норми:

- захист прав і законних інтересів акціонерів за умови рівноправності акціонерів і рівноправного ставлення до них;
- удосконалення системи розкриття інформації та забезпечення прозорості діяльності товариства;
- розмежування повноважень між органами управління товариства;
- урахування законних інтересів усіх зацікавлених осіб (працівників підприємств, менеджменту, кредиторів та ін.);

- формування й розвиток передової, цивілізованої культури корпоративного управління.

Слід також урахувати, що державна політика у сфері корпоративного управління має подвійний характер. Держава у процесі її реалізації є й регулятором, і найбільшим акціонером. При цьому важливо не допустити використання регулятором своїх повноважень на власну користь як акціонера.

Для реалізації цих норм потрібно здійснити такі заходи:

- сформувати системне законодавче поле корпоративного управління, що передбачає передусім прийняття таких базових документів, як Цивільний і, мабуть, Господарський кодекси, закон “Про акціонерні товариства”, де мають бути закладені основи й принципи корпоративного управління, корпоративних відносин;
- прийняти законопроекти, яких гостро потребує суспільство, зокрема проекти, що регулюють ринок цінних паперів, розширюють права Державної комісії з цінних паперів та Фондового ринку;
- підготувати кадри, що займуться корпоративним управлінням.

Координація всіх проблем з підготовки кадрів, спеціалістів з корпоративного управління покладена Президентом України на Державну комісію з цінних паперів та Фондового ринку. З метою якнайефективнішої реалізації своїх функцій комісія повинна отримати відповідні ресурси.

Доцільно також створити на рівні уряду постійно діючу координаційну раду з питань корпоративного управління.

Отже, вкрай необхідно найшвидше підвищити і вдосконалити культуру корпоративного управління, оскільки у стратегічній перспективі в умовах посилення глобалізації ринків, економічного і соціального життя українські підприємці, як свідчить досвід розвинених країн, намагатимуться розширювати господарську діяльність, одним з основних напрямів якої є зарубіжні інвестиції і багатонаціональне підприємництво.

Насамкінець зауважимо, що події у світі буквально штовхають інвесторів в Україну, саме тому як ніколи актуальним стає завдання підвищення інвестиційної конкурентоспроможності економіки з усіма її компонентами, включаючи відповідну податкову систему, викорінення допомоги і всякого роду протекціонізму окремим бізнесовим структурам, розвиток сучасної інфраструктури, економічну безпеку суб'єктів господарювання, політичну і правову стабільність, забезпечення інституційних перетворень відповідно до міжнародних стандартів, використання муніципальних

майнових і страхових гарантій задля зменшення загального рівня інвестиційних ризиків, активізацію експорту товарів і послуг, активізацію міжнародного науково-технічного обміну та залучення і впровадження найновіших технологій.

Література

1. *Фінанси України*. — 2002. — № 1, 2.
2. *Актуальні проблеми економіки*. — 2001. — № 11–12.